

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžso/75/2015
Identifikačné číslo spisu: 8014201118
Dátum vydania rozhodnutia: 31.10.2017
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:8014201118.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobcov: 1/ Q. G. D. - Blue - Media, so sídlom Bardejovská 220/1, 089 01 Svidník, IČO: 46 213 058, 2/ D. M., bytom E. X, XXX XX E., Poľská republika, obaja zast. JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Masarykova 2, 080 01 Prešov proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ulica 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí správneho orgánu, na odvolanie žalobcov a žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 18. júna 2015 č. k. 6S/62/2014-36, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 18. júna 2015 č. k. 6S/62/2014-36 v časti zastavenia konania voči žalobcovi v 1. rade p o t v r d z u j e.

Žalobcovi v 1. rade náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

V časti zrušenia rozhodnutia žalovanej a vrátenia veci na ďalšie konanie vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 18. júna 2015 č. k. 6S/62/2014-36 m e n í tak, že konanie z a s t a v u j e.

Žalobcovi v 2. rade náhradu trov konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č. 46019-2/2013-BA z 02.01.2014 (ďalej na účely rozsudku len „napadnuté rozhodnutie“- č.l. 7) žalovaná ako odvolací orgán podľa § 179 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej na účely rozsudku len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) v zmysle § 218 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice

č. 86084-1/2013-KEM z 15.08.2013 vo veci vzniku sociálneho poistenia (ďalej na účely rozsudku len „prvostupňové rozhodnutie“, resp. „prvostupňový orgán“) a administratívne odvolanie žalobcu v 1. rade a žalobcu v 2. rade zamietla.

2. Žalovaná s poukazom na ustanovenia § 3 ods. 1 písm. a), § 4 ods. 1, § 7 ods. 1 písm. c), §14 ods. 1 písm. a), § 15 ods. 1 písm. a) ako aj § 19 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. v napadnutom rozhodnutí konštatovala, že žalobca v 2. rade bol vedený v registri poistencov žalovanej ako zamestnanec žalobcu v 1. rade od 01.07.2011. Žalobca je zapísaný v registri zamestnávateľov vedeného prvostupňovým orgánom od 01.06.2011.

3. Ďalej žalovaná vyzdvihla právny vplyv Nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, ako aj Nariadenia z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie na napadnuté rozhodnutie.

Následne poukázala na nové koordinačné nariadenia, t.j. Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej na účely rozsudku len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa vykonáva základné nariadenie (ďalej na účely rozsudku len „vykonávacie nariadenie“), ktoré sa uplatňujú od 01.05.2010.

4. V súvislosti s prejednávanou vecou žalovaná najmä poukázala na čl. 13 základného nariadenia, ktorý ako kolízná norma vymedzuje právny poriadok, ktorému podlieha osoba vykonávajúca činnosti s charakterom práce v dvoch alebo viacerých členských štátoch.

Vo vzťahu k pracovným činnostiam zanedbateľného rozsahu, tieto žalovaná vymedzila ako činnosti, ktoré sa vykonávajú trvalo, avšak z hľadiska času a hospodárnej návratnosti sú nepodstatné.

5. Čo sa týka skutkového stavu, žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (Zakład Ubezpieczeń Społecznych - ďalej na účely rozsudku len „poľská inštitúcia ZUS“), že v posledných rokoch vznikli firmy v iných členských štátoch, ktoré, hoci sprostredkujú pre poľské samostatne zárobkovo činné osoby zamestnanie, tak sa zrejme chcú vyhýbať plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikania v Poľskej republike.

V uvedenej súvislosti prvostupňový orgán vykonal v priebehu roku 2013 viaceré kontroly u zamestnávateľa (ďalej na účely rozsudku len „kontroly“, resp. všeobecne „kontrola“) so zameraním na splnenie podmienok pre určenie registrovaného sídla alebo miesta podnikania (viď rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci Planzer Luxembourg Sarl sp.zn. C-73/06) ako aj na overenie reálneho výkonu činností zamestnancov zamestnávateľa.

6. Z výsledkov hore uvedenej kontroly aj pre žalovanú vyplýva, že sídlo zamestnávateľa, uvedené vo výpise z obchodného registra, nespĺňa základné kritéria registrovaného sídla spoločnosti, a tiež sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti žalobcu v 2. rade ako zamestnanca.

7. V napadnutom rozhodnutí žalovaná konštatovala, že kontrolou zameranou na preverenie reálneho výkonu činností zamestnancov na území Slovenskej republiky sa nepodarilo preukázať na základe relevantných skutočností, že na žalobcu v 2. rade sa od 01.07.2011 vzťahuje slovenská legislatíva, a preto prvostupňový orgán rovnako ako aj žalovaná rozhodla, že mu povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti 01.07.2011 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

A)

8. Proti rozhodnutiu žalovanej podali žalobcovia na Krajský súd v Prešove žalobu z 25.09.2014. Najmä brojili proti nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia a porušeniu zásady dvojinštančnosti konania. Ďalej žalobcovia poukázali na skutočnosť, že rozhodnutie nebolo vydané v zákonnej lehote a bol porušený princíp rovnakého zaobchádzania. Rovnako mali za to, že kontrola vykonaná zo strany správneho orgánu ohľadne skúmania výkonu činnosti zamestnancov žalobcu bola vykonaná nezákonne, nakoľko do kompetencie žalovanej resp. jej pobočky nepatrí kontrola výkonu práce a pracovnoprávných vzťahov.

9. Žalobcovia v žalobe odkázali na Praktickú príručku - právne predpisy, ktoré sa vzťahujú na zamestnancov v Európskej únii, európskom hospodárskom priestore a vo Švajčiarsku (ďalej na účely rozsudku len „príručka“), podľa ktorej je podľa názoru žalobcov uplatniteľnou legislatívou vo vzťahu k právnemu posúdeniu zamestnancov žalobcu v 1. rade legislatíva Slovenskej republiky, nakoľko sa na jej území nachádza registrované sídlo podnikania.

10. Žalovaná vo svojom vyjadrení k žalobe žiadala žalobu ako nedôvodnú zamietnuť. Vo svojich argumentoch vychádzala z citácie relevantných ustanovení základného nariadenia ako aj vykonávacieho nariadenia.

B)

11. Žalobca v 1. rade prostredníctvom svojho právneho zástupcu vzal žalobu žalobcu v 1. rade na pojednávaní konanom 18.06.2015 späť, nakoľko bola podaná oneskorene, teda po dvojmesačnej lehote od doručenia napadnutého rozhodnutia a žiadal konanie v tejto časti zastaviť.

12. Krajský súd v Prešove ako súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutia a po vykonanom pojednávaní konanie voči žalobcovi v 1. rade zastavil, vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade napadnuté rozhodnutie spolu s prvostupňovým rozhodnutím podľa § 250j ods. písm. c) a d) O.s.p. zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie, žalobcovi v 1. rade náhradu trov konania nepriznal a žalobcovi v 2. rade ich náhradu priznal.

13. Krajský súd konanie voči žalobcovi v 1. rade na základe spät'vzatia žaloby na pojednávaní zastavil.

14. Vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade zrušil krajský súd podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) O.s.p. napadnuté rozhodnutie v spojení s prvostupňovým rozhodnutím a vrátil na ďalšie konanie, pretože dospel k záveru, že rozhodnutia boli vydané na základe nedostatočne zisteného stavu veci a sú nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

15. Krajský súd považoval za nedôvodnú námietku, že Sociálna poisťovňa nebola oprávnená vykonať v predmetnej veci kontrolu vo vzťahu k reálnemu výkonu zamestnania zamestnancami žalobcu v 1. rade. Z ustanovenia § 196 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. vyplýva jednoznačne široká definícia dôkazu, a teda zákon nevyklučuje, aby Sociálna poisťovňa v rámci dokazovania nevykonala šetrenie za účelom zistenia skutočného stavu veci a na základe takto zisteného stavu veci rozhodla.

16. Okrem toho krajský súd poukázal aj na oprávnenie (povinnosť) Sociálnej poisťovne vykonávať potrebné šetrenia v zmysle základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, keďže v zmysle čl. 76 (4) základného nariadenia, inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, majú povinnosť vzájomného informovania a spolupráce, aby sa zabezpečilo riadne vykonávanie tohto nariadenia. Ak príslušná inštitúcia v mieste bydliska dotknutej osoby, ktorá žiada o určenie uplatniteľnej legislatívy nadobudne pochybnosti ohľadom určenia uplatniteľnej legislatívy, môže tieto pochybnosti riešiť len spôsobom určeným v čl. 6, 15, 16 vykonávacieho nariadenia, ktoré prikazuje obrátiť sa na inštitúciu iného členského štátu.

17. Vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade krajský súd skúmal, či bola žaloba podaná včas. Krajský súd mal z obsahu spisu za preukázané, že rozhodnutie žalovanej nebolo aj napriek povinnosti zakotvenej v § 212 ods. 3 písm. c) zák. č. 461/2003 Z.z. doručené žalobcovi v 2. rade do vlastných rúk. Rozhodnutie prevzala jeho manželka.

18. Žalobca v 2. rade sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej z dôvodu porušenia svojich subjektívnych práv. Ak teda rozhodnutie žalovanej zasielané do vlastných rúk bolo prevzaté inou osobou ako adresátom, a žalobca v 2. rade sa aktívne domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov podľa druhej hlavy piatej časti O.s.p., považoval krajský súd za neúčelné a nehospodárne, aby ukladal žalovanej povinnosť opätovne toto rozhodnutie doručovať žalobcovi v 2. rade, preto žalobu žalobcu v 2. rade považoval za včas podanú.

19. Podľa názoru krajského súdu záver prvostupňového orgánu, s ktorým sa stotožnila žalovaná bol realizovaný na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, pretože z obsahu spisu a ani z odôvodnení rozhodnutí nevyplýva, akým spôsobom bolo preukázané, že žalobca v 2. rade reálne činnosť zamestnanca nevykonával.

20. Záver o tom, že vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade ako zamestnávateľovi, nebolo preukázané registrované sídlo alebo miesto podnikania je podľa krajského súdu predčasný, lebo ďalšie skutočnosti vo vzťahu k priestorom v hoteli Rubín vo Svidníku, ani skutočnosti súvisiace s otázkou kde bola uzatvorená väčšina zmlúv s klientmi, s miestom kde boli vykonávané hlavné finančné funkcie, vrátane bankovníctva, s miestom náboru zamestnancov a podobne, podrobnejšie skúmané neboli. Rovnako nebolo v potrebnom rozsahu vykonané dokazovanie za účelom reálneho výkonu činností žalobcu v 2. rade ako zamestnanca.

21. Krajský súd ďalej zdôraznil, že z ustanovení § 195 a 196 zák. č. 461/2003 Z.z. vyplýva pre žalovanú povinnosť úplne a presne zistiť skutočný stav veci a za tým účelom si obstarat' potrebné podklady na rozhodnutie. Doteraz vykonané dokazovanie je však nedostatočné na prijatie objektívneho záveru, že žalobca v 2. rade na území Slovenskej republiky reálne činnosť zamestnanca nevykonával. Takýto záver je predčasný a zistenie skutkového stavu je nedostačujúce na posúdenie veci.

Ak na základe takto neúplne a nepresne zisteného skutkového stavu dospeli správne orgány k vydaniu napadnutých rozhodnutí, sú tieto rozhodnutia pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľné, keďže s poukazom na § 209 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z. bolo ich povinnosťou uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola organizačná zložka vedená pri hodnotení dôkazov a pri hodnotení právnych predpisov na základe ktorých rozhodovala.

22. V ďalšom konaní krajský súd uložil prvostupňovému orgánu a žalovanej povinnosť vykonať dokazovanie v takom rozsahu, aby nevznikali žiadne pochybnosti o mieste podnikania žalobcu v 1. rade, a rovnako vykonať dokazovanie o objektívne preukázanie, že žalobca v 2. rade reálne činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky nevykonával.

23. O náhrade trov konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 a žalobcovi v 2. rade, ktorý mal v konaní úspech, súd priznal náhradu trov konania vo výške 290,26 eura.

III.

Odvolania žalobcov a žalovanej/stanoviská

A)

24. Vo včas podanom odvolaní z 20.07.2015 (č.l. 44) proti rozsudku krajského súdu žalobcovia v 1. a 2. rade prostredníctvom svojho právneho zástupcu napadli výrok o zastavení konania voči žalobcovi v 1. rade a nepriznaní mu trov konania a výrok, ktorým bola žalobcovi v 2. rade priznaná náhrada trov konania a v zmysle § 205 O.s.p. uviedli ako odvolacie dôvody:

- prvostupňový súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam [§ 205 ods. 2 písm. d) O.s.p.] a
- rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 205 ods. 2 písm. f) O.s.p.].

25. Následne odvolací súd sumarizuje odvolacie dôvody žalobcu v 1. rade:

- postupom žalovanej boli porušené aj subjektívne práva žalobcu v 1. rade, najmä porušenie práva na

spravodlivý proces, ktoré zahŕňa aj právo na zákonné administratívne konanie, právo na fungovanie verejnej správy na princípe tzv. dobrej správy, právo na dodržanie základných zásad správneho konania, pričom žalobca namieta aj porušenie svojho subjektívneho práva vlastníť majetok, práva na podnikanie za rovnakých podmienok ako domáce subjekty a právo na dosahovanie zisku vlastnou činnosťou,

- žalobca nesúhlasí s odôvodnením rozhodnutia, že nedošlo k porušeniu princípu dvojinstančnosti konania, žalovaná vo svojom odvolacom rozhodnutí pojednáva o skutočnostiach, ktoré neboli predmetom dokazovania v prvostupňovom konaní a neboli súčasťou zisteného skutkového stavu, predovšetkým argumenty žalovanej súvisiace s nepreukázaním registrovaného miesta podnikania. Týmto postupom bolo žalobcovi odňaté jeho subjektívne právo brániť sa proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy,

- opätovne poukazuje na nezákonnosť vykonanej kontroly, najmä z dôvodu nedostatku kompetencie žalovanej na jej uskutočnenie, ako aj spôsob výkonu kontroly,

- žalobca má za to, že závery žalovanej o absencii reálneho výkonu činnosti zamestnancov žalobcu neobstoja z právneho ani skutkového hľadiska, nakoľko zamestnanci žalobcu pracujú mimo sídla, z preberania a distribúcie letákov má zamestnávateľ vyhotovené fotografické záznamy a vedú sa dochádzkové listy, čo jednoznačne preukazuje reálny výkon činnosti na území Slovenskej republiky, žalobca predložil tzv. reporty - dochádzky jednotlivých zamestnancov do práce,

- ďalej žalobca uviedol, že je registrovaným platcom DPH a pravidelne daňovému úradu podáva súhrnné výkazy a podáva aj daňové priznanie na daň z príjmu, z ktorých vyplýva, že žalobca reálne vykonáva činnosť,

- žalobca namietal, že sa krajský súd nevysporiadal s ďalšími jeho argumentmi ako porušenie princípu rovnakého zaobchádzania, či neprípustnou retroaktivitou,

- závery prijaté konajúcim súdom vo vzťahu k dôvodnosti žaloby žalobcu ako zamestnanca o nedostatočne zistenom skutkovom stave a nedostatku dôvodov v inom konaní sa bez pochyby týkajú aj žalobcu v 1. rade ako zamestnávateľa.

26. Žalobca v 2. rade v odvolaní napadol len výrok týkajúci sa mu priznanej náhrady trov konania, s ktorého výškou nesúhlasil. Podľa jeho názoru spoločným úkonom je len zastupovanie na pojednávaní a nie každý úkon právnej služby.

27. Vo včas podanom odvolaní z 21.07.2015 (č.l. 47) napadla rozsudok krajského súdu žalovaná, a to vo vzťahu k žalobe žalobcu v 2. rade z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 205 ods. 2 písm. f) O.s.p.].

28. Následne odvolací súd sumarizuje odvolacie dôvody žalovanej:

- napadnuté rozhodnutia boli podľa žalovanej vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci a po zhodnotení všetkých relevantných dôkazov, výrok je dostatočne určitý a preukázaný, pred vydaním napadnutých aj prvostupňových rozhodnutí bola vykonaná kontrola na preverenie reálneho výkonu činnosti zamestnancov žalobcu v 1. rade na území Slovenskej republiky, pričom bolo zistené, že kancelária ani prevádzka zamestnávateľa sa na adrese uvedenej v živnostenskom registri nenachádzala,

- žalovaná zastáva názor, že aj za predpokladu, že by zamestnanci vykonávali činnosť mimo registrovaného sídla žalobcu v 1. rade je nevyhnutné, aby boli splnené určité podmienky, v rámci skúmania relevantných skutočností je potrebné preukázať miesto, kde má podnik registrované sídlo a správu, dĺžku obdobia od zriadenia podniku v členskom štáte, sídlo, ktoré určuje politiku spoločnosti a pod.,

- žalovaná zdôraznila, že počas vykonaných kontrol žalobca v 1. rade nepredložil žiadne doklady preukazujúce reálny výkon činnosti zamestnanca na určenom mieste v určený deň,

- žalovaná má za to, že dôkazné bremeno leží nielen na žalovanej, ale aj na žalobcoch a túto povinnosť, ktorá im vyplývala z vykonávacieho nariadenia si riadne nespĺnili,

- žalovaná považuje výrok napadnutého rozhodnutia, v zmysle ktorého žalobcovi v 2. rade nevzniklo povinné poistenie za dostatočne preukázaný a odôvodnený, nakoľko sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti žalobcu v 2. rade ani splnenie podmienok registrovaného sídla alebo miesta podnikania,

- k nedoručeniu napadnutého rozhodnutia žalobcovi v 2. rade riadne (do vlastných rúk) žalovaná uviedla, že v zmysle zák. č. 461/2003 Z.z. sa rozhodnutia vo veci vzniku resp. zániku sociálneho

poistenia nedoručujú do vlastných rúk a na vykázanie ich doručenia postačuje doručiť rozhodnutia doporučené a má za to, že je potrebné skúmať včasnosť podania žaloby žalobcom v 2. rade.

29. Žalovaná navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu žalobcu v 2. rade zamietla, resp. ak bola žaloba podaná oneskorene, konanie o žalobe žalobcu v 2. rade zastavil.

B)

30. Vo vyjadrení žalobcov z 18.09.2015 (č.l. 53) označili žalobcovia odvolanie žalovanej za nedôvodné, žalobcovia sa stotožnili s právnym názorom prvostupňového súdu a opätovne odkázali na samotnú žalobu, v zmysle ktorej vykonanie predmetných kontrol u žalobcu v 1. rade vzhľadom na povahu činnosti jeho zamestnancom v žiadnom prípade pre zistenie skutkového stavu náležitým a objektívnym spôsobom nepostačuje.

31. Ďalej žalobcovia vo vyjadrení uviedli nasledovné:

- záver žalovanej o tom, že zamestnanci žalobcu v 1. rade nevykonávajú činnosť na území Slovenskej republiky neobstojí pre nedostatočné zistenie skutkového stavu, nakoľko rozhodnutie správneho orgánu musí bezpodmienečne vychádzať z náležite zisteného skutkového stavu,
- žalobcovia nesúhlasia s tým, že rozhodnutie týkajúce sa zániku sociálneho poistenia sa nedoručuje do vlastných rúk.

32. Záverom žalobcovia navrhli, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu v časti, ktorá je napadnutá odvolaním žalovanej podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

33. Z vyjadrenia žalovanej z 18.09.2015 (č.l. 55) vyplýva, že žalobcovia v odvolaní neuviedli také námietky ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie napadnutých rozhodnutí. Žalovaná sa naďalej pridržiava svojho písomného vyjadrenia, v ktorom zaujala stanovisko ku každej námietke žalobcu v 1. rade obsiahnutej v žalobe.

34. Ďalej žalovaná vo vyjadrení uviedla nasledovné:

- žalovaná nerozhoduje o odvodovej povinnosti žalobcu v 1. rade, ale o zániku sociálneho poistenia jeho zamestnancov podľa slovenskej legislatívy, čo má za následok, že za týchto zamestnancov nebol povinný platiť poistné, žalobca v 1. rade tým však nie je dotknutý na majetkových právach, žalovaná žalobcovi v 1. rade nebráni využívať právo na podnikanie a dosahovanie zisku,
- žalovaná má za to, že na preukázanie reálneho výkonu činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky nepostačuje len formálnym spôsobom deklarovať podnikanie, pričom doklady preukazujúce reálny výkon práce zamestnanca na určenom mieste v určený deň, z ktorých by bolo zrejmé, že zamestnanec vykonával prácu na určenom mieste, neboli predložené,
- žalovaná opätovne zdôraznila, že dôkazné bremeno leží nielen na žalovanej, ale aj na žalobcoch a túto povinnosť, ktorá im vyplývala z vykonávacieho nariadenia si riadne nespĺnili,
- žalovaná poukázala aj na článok 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, že ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, určia sa právne predpisy vzájomnou dohodou, ktorá nemusí mať písomnú formu,
- žalovaná namietala aj výšku žalobcami uplatnených trov odvolacieho konania.

35. Záverom žalovaná požiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu v časti týkajúcej sa žalobcu v 1. rade a žalobu žalobcu v 2. rade zamietol.

IV.

Prejudiciálne konanie

36. Z dôvodu podania prejudiciálnej otázky týkajúcej sa výkladu dotknutých ustanovení práva Európskej únie Súdnemu dvoru bolo konanie vedené na Najvyššom súde Slovenskej republiky uznesením z 28.06.2016 sp. zn. 1Sžso/75/2015 prerušené.

37. Súdny dvor prejudiciálnu otázku akceptoval a svoju odpoveď prostredníctvom rozsudku sp.zn. C-89/16 z 13.07.2017 zaslal konajúcemu senátu Najvyššieho súdu v nasledujúcom znení:
„Článok 13 ods. 3 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmeneného a doplneného nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 465/2012 z 22. mája 2012, sa má vykladať v tom zmysle, že s cieľom určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, akou je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v článku 14 ods. 5b a článku 16 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004, zmeneného a doplneného nariadením č. 465/2012.“

V.

Právne názory odvolacieho súdu

38. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) v intenciách rozsudku sp.zn. C-89/16 Súdneho dvora a v medziach čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii a čl. 267 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie vyhodnotil listinné dôkazy obsiahnuté v súdnom ako aj v priloženom administratívnom spise, preskúmal rozsudok krajského postupom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (v texte rozsudku ďalej len „O.s.p.“) s prihliadnutím na ustanovenie § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní, a po neverejnej porade senátu jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k nižšie odôvodnenému záveru, že odvolanie žalobcu v 1. rade nie je dôvodné, a preto výrok rozsudku krajského súdu o zastavení konania žalobcu v 1. rade podľa § 219 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. potvrdil. Zároveň dospel k záveru, že odvolanie žalovanej vo vzťahu k žalobcovi 2. rade je dôvodné, a preto postupom podľa § 220 v spoj. s § 246c ods. 1 O.s.p. rozsudok krajského súdu zmenil tak, že konanie v tejto časti zastavil.

39. Na prvom mieste Najvyšší súd zdôrazňuje, že zákonodarca výkon správneho súdnictva (najmä čl. 46 a čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) založil iba na návrhovej slobode účastníka (v preskúmvanej veci žalobcu), t.j. zodpovednosti za obranu svojich práv (vigilantibus leges sunt scriptae) v medziach čl. 13 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd, vybrať si podľa Občianskeho súdneho poriadku z prostriedkov ochrany ten najvhodnejší proti rozhodnutiu či postupu správneho orgánu.

40. V takto vymedzenom rámci prieskumu a po preverení riadnosti podmienok vykonávania súdneho prieskumu rozhodnutí správneho orgánu Najvyšší súd zdôrazňuje, že podstatou odvolaní proti rozsudku krajského súdu ako aj žaloby, ktorou sa žalobcovia domáhajú preskúmania napadnutého rozhodnutia, je skutková otázka, či na základe podkladov získaných žalovanou počas vykonaných kontrol zamestnávania zahraničných pracovníkov na území Slovenskej republiky boli dostatočne preukázané skutočnosti opodstatnene nasvedčujúce záveru, že zamestnancom žalobcu v 1. rade príslušné poistenia v zmysle zák. č. 461/2003 Z.z. zanikli, resp. nevznikli.

41. V prejednávanom prípade je však potrebné sa v prvom rade vysporiadať s postupom krajského súdu pri zastavení konania vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade a taktiež s otázkou zachovania dvojmesačnej lehoty na podanie žaloby, a to najmä vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade.

Podľa § 250d ods. 3 O.s.p. súd uznesením konanie zastaví, ak sa žaloba podala oneskorene, ak ju podala neoprávnená osoba, ak smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmania súdom, ak žalobca neodstránil vady žaloby, ktorých odstránenie súd nariadil a ktoré bránia vecnému vybaveniu žaloby, alebo ak žalobca nie je zastúpený podľa § 250a alebo ak žaloba bola vzatá späť (§ 250h ods. 2). Odvolanie proti uzneseniu je prípustné.

Podľa § 250h ods. 2 O.s.p. až do rozhodnutia súdu môže žalobca vziať žalobu späť; ak žalovanému

medzitým vznikli trovy konania, rozhodne súd o ich náhrade.

Podľa § 250b ods. 1 a 2 prvá veta O.s.p. žaloba sa musí podať do dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia správneho orgánu v poslednom stupni, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak. Zameškание lehoty nemožno odpustiť.

Ak žalobu podá niekto, kto tvrdí, že mu rozhodnutie správneho orgánu nebolo doručené, hoci sa s ním ako s účastníkom konania malo konať, súd overí správnosť tohto tvrdenia a uloží správne orgánu doručiť tomuto účastníkovi správne rozhodnutie a podľa okolností odloží jeho vykonateľnosť. Týmto stanoviskom súdu je správny orgán viazaný.

42. Vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade považuje odvolací súd za potrebné zdôrazniť, že konanie bolo voči nemu zastavené, nakoľko na pojednávaní konanom 18.06.2015 vzal žalobu prostredníctvom svojho zástupcu späť a navrhol konanie zastaviť. Dôvodom späťvzatia bolo zjavne oneskorené podanie žaloby.

43. S ohľadom na dôvod zastavenia konania voči žalobcovi v 1. rade, ktorým bol jeho dispozitívny úkon, je podanie odvolania žalobcom v 1. rade voči výroku o zastavení konania absolútne neodôvodnené.

Odvolací súd navyše dodáva, že aj keď žalobca v 1. rade označil, že odvolaním napáda prvý výrok rozsudku, ktorým je výrok o zastavení konania vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade, z obsahu odvolania vyplýva, že nesúhlasí so zamietnutím žaloby žalobcu v 1. rade, čo v prejednávanej veci nenastalo. Všetky odvolacie námietky žalobcu smerujú k nedôvodnosti zamietnutia žaloby a nie k nesprávne postupu krajského súdu pri zastavení konania a nemožno ich preto považovať za relevantné.

44. Krajský súd zastavil konanie vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade na základe jeho späťvzatia pred rozhodnutím súdu vo veci v súlade s právnymi predpismi, a preto odvolací súd v zmysle § 250ja ods. 3 veta druhá v spojení s § 219 ods. 1 O.s.p. v tejto časti potvrdil rozhodnutie krajského súdu.

45. Vo vzťahu k žalobcovi krajský súd správne skúmal, či bola žaloba podaná včas, a teda v zákonnej dvojmesačnej lehote. Krajský súd mal ako vyplýva z rozhodnutia za preukázané, že napadnuté nebolo doručené priamo adresátovi - žalobcovi v 2. rade, ale prevzala ho iná osoba. Krajský súd opätovne neukladal žalovanej doručovať toto rozhodnutie žalobcovi v 2. rade, ale považoval ho za podané v zákonom stanovenej lehote a na jeho základe napadnuté rozhodnutie v spojení s prvostupňovým rozhodnutím správneho orgánu zrušil a vrátil vec žalovanej na ďalšie konanie a rozhodnutie.

46. Odvolací súd sa nestotožnil s týmto právnym posúdením veci vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade. Žalobca v 2. rade netvrdil, že by mu rozhodnutie žalovanej vôbec nebolo doručené (nežiadal ani, aby súd nariadil jeho doručenie), resp. nespochybňoval, že by o ňom dovedy nemal vedomosť. Rozhodnutie bolo doručované na adresu bydliska žalobcu v 2. rade a bolo preukázateľne doručené manželke žalobcu v 2. rade 23.01.2014.

Na pojednávaní konanom 18.06.2015 právny zástupca žalobcov uviedol, že namieta, že rozhodnutie nebolo žalobcovi v 2. rade doručené do vlastných rúk a o jeho obsahu sa dozvedel iným spôsobom, teda je zrejmé, že o ňom bezpochyby vedomosť mal.

47. Odvolaciu námietku žalovanej, že krajský súd nesprávne posúdil včasnosť podania žaloby žalobcom v 2. rade, resp. nesprávne právne posúdil povinnosť doručovať napadnuté rozhodnutie do vlastných rúk, považuje odvolací súd za dôvodnú. Odvolací súd sa stotožňuje s tvrdením žalovanej, že v prípade rozhodnutí o zániku, resp. nevzniku sociálneho poistenia zamestnancov žalobcu v 1. rade nie je doručovanie do vlastných rúk povinné.

Podľa § 212 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení relevantnom pre prejednávajúcu vec rozhodnutie sa účastníkovi konania oznamuje doručením rozhodnutia do vlastných rúk alebo poštou ako doporučená zásielka s doručenkou a poznámkou „do vlastných rúk“. Do vlastných rúk sa doručujú rozhodnutia

- a) o nepriznaní dávky, odňatí dávky, znížení dávky alebo o zastavení výplaty dávky,
- b) o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatené sumy na dávke,

- c) o poistnom, o príspevku na starobné dôchodkové sporenie,1) o uložení pokuty a penále,
- d) o prerušení konania,
- e) o zastavení konania.

Podľa § 178 ods. 1 O.s.p. v citovanom znení do pôsobnosti pobočky patrí

a) rozhodovať v prvom stupni

- 1. o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch, ...
- 8. o poistnom a o príspevku na starobné dôchodkové sporenie,
- 9. o uložení pokuty a penále,...

48. Z citovaných ustanovení zák. č. 461/2003 Z.z. je zrejmé, že zákon rozlišuje v rámci vecnej pôsobnosti pobočky pojmy rozhodovanie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch, čo bolo aj predmetom prvostupňových a aj napadnutých rozhodnutí a ďalej rozhodovanie o poistnom a o príspevku na starobné dôchodkové poistenie a rozhodovanie o uložení pokuty a penále.

Ustanovenie o doručovaní do vlastných rúk však pojednáva len o doručovaní rozhodnutia o poistnom (napr. určenie jeho výšky) do vlastných rúk a nie o rozhodnutí o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia. Vzájomným porovnaním a gramatickým výkladom týchto ustanovení je nutné uzavrieť, že ak by bola povinnosťou prvostupňového orgánu a žalovanej doručovať aj rozhodnutie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia do vlastných rúk, musela by byť táto povinnosť v zákone priamo zakotvená. Vo svetle uvedeného považuje odvolací súd preukázateľné doručenie rozhodnutia doporučené (prevzatím manželkou v bydlisku žalobcu v 2. rade) za účinné.

49. Žalobou napadnuté rozhodnutie bolo teda žalobcovi doručené 23.01.2014 a lehota na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia stanovená v § 250b ods. 1 O.s.p. uplynula 24.03.2014 (deň 23.03.2014 pripadol na nedeľu). Žaloba bola žalobcom v 2. rade podaná 25.09.2014, teda preukázateľne po lehote.

Aj keby žalobca namietal, že mu rozhodnutie nebolo odovzdané manželkou v ten istý deň, žaloba bola podaná viac ako osem mesiacov po doručení napadnutého rozhodnutia.

Na dôvažok odvolací súd uvádza, že aj žaloba žalobcu v 1. rade bola podaná zjavne oneskorene, čo bol aj dôvod jej späťvzatia.

50. Odvolací súd má s poukazom na vyššie uvedené za preukázané, že posúdenie včasnosti podania žaloby žalobcom v 2. rade krajským súdom nebolo správne, žaloba bola podaná oneskorene, a preto rozhodnutie krajského súdu v zmysle § 250ja ods. 3 veta druhá v spojení s § 220 O.s.p. zmenil tak, že konanie vo vzťahu k žalobcovi podľa § 250d ods. 3 O.s.p. zastavuje.

VI.

51. Pre úplnosť považuje Najvyšší súd za potrebné uviesť, že vzhľadom na späťvzatie žaloby žalobcom v 1. rade a vyhodnotenie oneskoreného podania žaloby žalobcom v 2. rade, čo viedlo k potrebe zmeny rozhodnutia krajského súdu vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade, nebol dôvod sa zaoberať ďalšími námietkami a argumentmi uvedenými v odvolaniach žalobcov a žalovanej.

52. Zároveň odvolací súd uvádza, že odvolanie žalobcov nepovažuje za dôvodné, nakoľko krajský súd žalobu žalobcu v 1. rade nezamietol, ako uvádza žalobca v 1. rade v odvolaní. Avšak odvolanie žalovanej považuje odvolací súd vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade za dôvodné, a to v časti týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia povinnosti doručovať napadnuté rozhodnutie žalobcovi v 2. rade do vlastných rúk a zmeškania lehoty na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia.

53. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok a stanovísk žalobcov a žalovanej ako aj s prihliadnutím na závery vyššie uvedené postupom podľa § 219 ods. 1 a 220 O.s.p. s oznámením termínu vyhlásenia rozsudku postupom podľa §156 ods. 1 a 3 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku. Najvyšší súd ako súd odvolací rozhodol v zmysle §

223 O.s.p. rozsudkom.

54. Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 3 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava povinnosti zaplatiť poisťné je spojená s verejnoprávnymi vzťahmi), v konaní nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

55. O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 a § 246c ods. 1 O.s.p., podľa ktorého iba úspešný žalobca má právo na náhradu trov tohto konania, čo v tomto súdnom prieskume nenastalo, a preto odvolací súd žalobcovi v 1. rade právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

56. V súvislosti so zmenou rozsudku krajského súdu vo vzťahu k žalobcovi v 2. rade zmenil odvolací súd aj výrok o trovách konania tak, že tomuto žalobcovi právo na náhradu trov prvostupňového konania nepriznal, pretože nebol v prvostupňovom konaní úspešný. Rovnako odvolací súd nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko ani v tomto konaní žalobca v 2. rade úspešný nebol.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).